

שיעור מספר 7 – פורים

הבהרה: פורים – חג מדברי קבלה.

תאריך:

י"א באדר – רוב עם ישראל חוגג בתאריך זה

ט"ו באדר – מי שחי בעיר מוקפת חומה (עוד מימי יהושע בן נון) חוגג בתאריך זה: ירושלים. צפת

משנה, מסכת מגילה פרק א משנה א

כרכין המוקפין חומה מימות יהושע בן נון קורין בחמשה עשר (באדר)
כפרים ועירות גדולות קורין בארבעה עשר (באדר).

תהייה

על פי הרמב"ן¹

אני תמה מאד, מה ראו על ככה ומה הגיע אליהם לעשות ישראל אגודות במצוה הזו... ועוד היכן מצינו בתורה מצוה חלוקה בכך והתורה אמרה תורה אחת ומשפט אחד יהיה לכם.

כך התרחש הנס:

מגילת אסתר פרק ט

יג אדר:

(א) ובשנים עשר ח' ד'ש הוא ח' ד'ש אדר בשלושה עשר יום בו אשר הגיע דבר המלך וכתו להעשות ביום אשר שברו² א' יבי היהודים לשלוח בהם ונהפוך הוא אשר ישלטו היהודים המה בש' נאיהם: (ב) נקחלו היהודים בעריהם בכל מדינות המלך אחשוורוש לשל' ח' יד במבוקשי רעתם... (ו) ובששון הביכה הרגו היהודים ואבד... (ז) עשרת בני הקן בן המדנא צ' ר' היהודים הרגו ובכזה ל' א' שלחו את ידם... (יב) נ' אמר המלך לאסתר המלכה... בששון הביכה הרגו... בשאר מדינות המלך מה עשו ומה שאלתך וינתן לך ומה בקשתך עוד ותעש. (יג) נת' אמר אסתר אם על המלך טוב ינתן גם מתר ליהודים אשר בששון לעשות כדת היום... (טו) ויקחלו היהודים אשר בששון גם ביום ארבעה עשר לח' ד'ש אדר ויהרגו בששון של' ש מאות איש ובכזה ל' א' שלחו את ידם:

יד אדר:

(טז) ושאר היהודים אשר במדינות המלך נקחלו ועמד על נפשם ונת' מא' יביהם וקר' ג' בש' נאיהם חמשה ושבעים אלף ובכזה ל' א' שלחו את ידם: (יז) ביום של' ש' עשר לח' ד'ש אדר ונת' בארבעה עשר בו ועש' ה' א' תו יום משתה ושמחה: (יח) והיהודים אשר בששון נקחלו בשל' ש' עשר בו ובארבעה עשר בו ונת' בחמשה עשר בו ועש' ה' א' תו יום משתה ושמחה:

פירוש: יום השלושה עשר הוא יום מלחמה בו ליהודים ניתנת האפשרות להגן על עצמם. אסתר מבקשת היתר מיוחד להמשיך את הלחימה רק בעיר שושן הבירה. לכן היהודים מחוץ לבירה נלחמו ב"ג ונחו ב"ד ואילו בבירה הם נלחמו גם ב"ג וב"ד ונחו בט"ו.

ניתן להבין מכאן מדוע יש רצון לשמר במסורת את העובדה שיש לחוגג בשני ימים נפרדים בחודש. פרשנות פשטנית היא שששון מוקפת חומה, ולכן יש לחוגג בט"ו בערים דומות. אלא שאין שום מושג האם אכן שושן מוקפת בחומה.

¹ ח' בספרד, נפטר ב'1271
² שברו – "קיוו" בארמית

ניתן לראות שגם הרמב"ן אינו שבע רצון מההסבר הפשטני:

ואין טעם זה מתוק וטוב בעיני, לפי שהיה עיקר הנס לשושן עצמו ביום י"ג והנה ראוי שיהיה להם י"ד יום טוב עם כל ישראל אף על פי שעשו בשנת הנס יום טוב בט"ו. מה ענין מוקף חומה לשושן הבירה?

...

וכשעיינתי בכתובים נתיישב לי הענין יפה, לפי שהוא דבר ברור שבזמנו של נס זה כבר נפקדו ישראל ועלו לארץ ברשיון כורש ונתיישבו בעריהם.

לפי גישה זו עיקר היהודים מרוכזים בישראל ולכן מדובר במלחמה של ממש. (אין מדובר בפוגרום אלא מלחמה כוללת על היישוב היהודי בארץ ישראל).

מה הקשר לחומה – ערים מוקפות חומה אין להן ממה לחשוש ממלחמה כזו.

השנים הראשונות לאחר הנס

(יט) על פן היהודים הפקדים הי' שבבים בערי הפקודות ע' שים את יום ארבעה עשר לח' דש אדר שמחה ומשתה ויום טוב ומשלוח מנות איש לרעהו:

1. ניתן להבין מכאן אולי שחגיגת פורים בשנים הראשונות היא חגיגת נצחון ספונטנית.

2. זו ההתייחסות היחידה לחומות במגילה

2 מתוך 3

נכתב על ידי גל

על בסיס תוכן ההרצאות במדעי ההתנהגות – מכללת נתניה
<http://behavioral-sciences-nac.blogspot.com>

חנוכה – חג זהות היהדות

בשני החגים (פורים וחנוכה) יש תפילה שנקראת על הניסים. נביט בהבדלים בין התפילות

חנוכה	פורים
בימי מתתיהו בן יוחנן כהן גדול, חשמונאי ובניו כשעמדה מלכות יון הרשעה על עמך ישראל, להשכיחם תורתך ולהעבירם מחקי רצונך	בימי מרדכי ואסתר בשושן הבירה, כשעמד עליהם המן הרשע, בקש להשמיד להרג ולאבד את כל היהודים מנער ועד זקן טף ונשים ביום אחד

ההבדל – כפי שניתן לראות הוא בין סכנה חומרית (להשמיד ולאבד) לעומת סכנה רוחנית (להמיר את הדת, לאבד את התרבות)

האיסור של חזיר, למרות מקומו החשוב בזהות היהודית, הינו איסור חלש יותר בתורה (עונש: מלקות) משתיית דם של פרה (עונש: כרת)

בעקבות המפגש עם תרבות יוון. היהודים נאלצו ליצר זהות מורכבת, כזו שאינה תלויה רק במיקום גיאוגרפי.